Neuvotteleva virkamies Sami Niemi

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA: **HE 163/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Maa- ja metsätalousvaliokunta pyysi 7.10.2022 jälkeen maa- ja metsätalousministeriön asiantuntijalausuntoa ensi vuoden talousarvioon liittyvästä hallituksen esityksestä 163/2022 laiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Lausuntonaan maa- ja metsätalousministeriö esittää kunnioittavasti seuraavaa:

1. Yleistä

Riistanhoitomaksusta säädetään riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetussa laissa (616/1993). Jokaisen, joka harjoittaa metsästystä tai toimii metsästyslain (615/1993) 30 §:ssä tarkoitettuna metsästyksen johtajana, on metsästysvuosittain suoritettava valtiolle riistanhoitomaksu. Henkilö, joka toimii metsästäjän apuna koiran ohjaajana tai hirvieläimen metsästyksessä ajomiehenä taikka vastaavalla tavalla avustaa metsästyksessä, ei ole velvollinen suorittamaan riistanhoitomaksua. Maksun suorittaneelle annetaan metsästyskortti. Suomen riistakeskus antaa metsästyskortista pyynnöstä maksajalle jäljennöksen.

Riistanhoitomaksun suuruus on 39 euroa metsästysvuodelta. Jos henkilö on metsästysvuoden alkaessa alle 18-vuotias, riistanhoitomaksun suuruus on 20 euroa.

Riistanhoitomaksun määrää on muutettu viimeksi vuonna 2019, jolloin alle 18-vuotiaiden riistanhoitomaksu alennettiin 39 eurosta 20 euroon. Muutoksella haluttiin tukea nuorten metsästysharrastusta. Riistanhoitomaksua on korotettu viimeksi vuonna 2018, jolloin maksu korotettiin 33 eurosta 39 euroon.

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Tästä määrärahasta myönnetään vuosittain Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille valtionavustus niille riistahallintolain (158/2011) 2 ja 14 §:ssä säädetyistä tehtävistä aiheutuviin käyttö- ja pääomamenoihin sekä metsästäjäin ryhmävakuutuksesta aiheutuviin menoihin. Suomen riistakeskuksen menot rahoitetaan kokonaisuudessaan valtionavustuksella siltä osin kuin niistä ei peritä maksuja tai toimintaan ei saada muuta rahoitusta.

Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää riistanhoitotoimenpiteisiin, niihin liittyvään kokeilutoimintaan ja muuhun riistatalouden edistämiseen, metsästysmuseotoiminnan tukemisesta aiheutuviin menoihin, vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuvien valtakunnallisten metsästäjäjärjestöjen suorittamaan valistustyöhön ja metsästysseurojen riistanhoitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen sekä maanomistajien suorittamien riistan elinympäristöä merkittävästi parantavien hankkeiden toteuttamiseen.

Riistanhoitomaksun korotuksella tehostettaisiin riistahallinnon kansainvälistä vaikuttamista, johon tähän mennessä ei ole ollut ohjata riittävästi resursseja. Riistanhoitoyhdistysten osalta korotusta ohjattaisiin riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjauksen kehittämiseen ja ammattimaistamiseen. Lisäksi Suomen riistakeskuksen edeltäjien (Metsästäjäin keskusjärjestö ja riistanhoitopiirit) työntekijöilleen ottaman Etueläkevakuutuksen kustannuksista on syntynyt ennakoimaton alijäämä, mikä on tarkoitus kattaa riistanhoitomaksun korotuksesta kertyvillä tuloilla. Riistanhoitomaksun korotuksesta syntyviä tuloja käytettäisiin lisäksi kattamaan yleiskustannuskehityksen kautta syntynyttä muuta Suomen riistakeskuksen rahoitusvajetta

2. Riistahallinnon kansainvälinen vaikuttaminen

Kansainvälinen ja EU:n luonnonsuojeluoikeus ja -politiikka vaikuttavat yhä konkreettisemmin metsästykseen Suomessa, minkä vuoksi aktiivinen ja ennakoiva vaikuttaminen on yhä tärkeämpää kestävän suomalaisen riistatalouden turvaamiseksi. Esimerkiksi yhä useammalle muuttavalle riistavesilintulajille tulisi laatia kansainvälinen hoitosuunnitelma ja kehittää koko muuttoreitin kattava metsästyksen säätelyjärjestelmä. Suomen asiantuntijatyötä on tarpeen laajentaa monien vesilintulajien taantumien pysäyttämiseksi.

Myös maa- ja metsätalousvaliokunta edellytti mietinnössään 10/2022 vp - uhanalaisten lajien metsästyksen kieltoa esittäneestä kansalaisaloitteesta, että Suomi osallistuu jatkossakin aktiivisesti vesilintujen suojelemiseksi tehtävään kansainväliseen yhteistyöhön.

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on, että AEWA:n hanhiplatformin hanhikantojen joustava kannanvaihteluihin sopeutuva metsästyksen säätelyjärjestelmää kehitetään entistä laajemman lajijoukon kattavaksi. Pitkän aikavälin visiona tulisikin olla, että AEWA:n (KV-sopimus, jossa EU on yhtenä osapuolena) kehittämä kannanvaihteluihin sopeutuva metsästyksen säätelyjärjestelmä auttaisi joustavoittamaan myös EU:n lintudirektiivin liitteiden joustamattoman politiikan. Suomen MMM:n toiminta AEWA:n hanhikantojen hoidon alustalla ja työryhmässä taantuneen metsähanhikannan elvyttämiseksi on tuonut merkittävää tunnustusta KV-sopimuksessa.

Esimerkkinä onnistuneesta vaikuttamistyöstä MMM tuo esille valiokunnalle, että AEWA:n MOP8 osapuolikokous 26.-30.10.2022 Unkarin Budapestissa hyväksyi Suomen aloitteesta ja rahoituksella valmistellun haahkakannan kansainvälisen hoitosuunnitelman. Hoitosuunnitelma valmisteltiin MMM:n ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen yhteisrahoituksella Suomen riistakeskuksen hankkeena. Se oli tässä osapuolikokouksessa ainoa hyväksytty uusi kansainvälinen hoitosuunnitelma. Haahkan metsästystä voidaan jatkaa kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa, joka toteuttaa adaptiivista metsästyksen säätelyä, eli kannanvaihteluihin sopeutuvaa metsästyksen säätelyä. Haahkalle on siis käynnistettävä samanlainen koko muuttoreitin valtiot kattava metsästyksen säätelyjärjestelmä kuin hanhille. Luontainen, ja todennäköisesti myös kustannustehokkain etenemistapa olisi, jos hanhikantojen hoidon alustaa ja työryhmää laajennettaisiin kattamaan muutkin vesilintulajit, joilla edellytetään koko muuttoreitin kattavaa metsästyksen säätelyjärjestelmää.

3. Suomen riistakeskuksen toiminnan rahoitus

Suomen riistakeskuksen toiminta rahoitetaan pääasiassa riistanhoitomaksuvaroista. Tästä syystä Suomen riistakeskus on pitänyt vakinaisen henkilöstönsä määrän maltillisena (69 vakinaista henkilöä). Riistakeskuksen yleisavustus ei riitä kuitenkaan tällä hetkellä kattamaan toiminnasta syntyneitä menoja yleisen kustannustason nousun johdosta. Riistakeskus arvioi jo vuonna 2020, että valtionavun alijäämän olevan vuodesta 2021 alkaen 347 000 euroa ja kasvavan sen jälkeen vuosittain, jollei valtionavun määrä esimerkiksi riistanhoitomaksun korottamisen seurauksena kasva.

Suomen riistakeskus on jo ryhtynyt säästötoimiin, joista esimerkkinä matkustus- ja kokouskustannusten vähentäminen koko vuodelle, kaksi vuoden aikana täyttämättä jätettyä tointa, Metsästäjä/Jägaren lehtien vuoden viimeisen numeron julkaiseminen pelkästään verkossa sekä henkilöstöpäivien ja muiden mahdollisten kokousten ja koulutustilaisuuksien pitäminen etäkokouksena. Nämä toteutetut säästötoimet näkyvät vääjäämättä toiminnassa kuluvana ja tulevina vuosina.

Suomen riistakeskuksen toiminnan ja vaikuttavuuden turvaamiseksi MMM katsoo tarpeelliseksi nostaa Suomen riistakeskuksen yleisavustusta. Tämä edellyttää riistanhoitomaksun korottamista.

4. Etueläke

Etueläkevakuutus koskee Metsästäjäin keskusjärjestöstä ja riistanhoitopiireistä riistakeskukseen siirtynyttä henkilöstöä, eikä uusia sopimuksia henkilöille ole tehty vuoden 2005 jälkeen. Riistakeskuksen toiminta-aikana sopimuksen ei siten ole liitetty ketään.

Suomen riistakeskuksen Etueläkevakuutuksen osalta oli vuoden 2022 osalta varauduttu 350 000 euron kustannukseen, joka oli laskettu kolmen aiemman vuoden toteutuneiden kustannusten perusteella. Vuoden 2022 tammikuussa Suomen riistakeskus sai 244 000 euron lisälaskun vuoden 2021 osalta. Vuoden 2022 osalta Etueläkevakuutusmaksu on 648 000 euroa. Näin ollen etueläkemaksua tulee vuonna 2022 maksettavaksi noin 892 000 euroa ja budjetoimaton kustannus eläkevakuutukselle vuonna 2022 on 542 000 euroa. Vakuutusyhtiön antaman arvion mukaan maksut vuosille 2023-2025 ovat vuosittain noin 600 000 euroa. Vuoden 2026 jälkeen vuosittaiset maksut.

Suurin syy edellisten organisaatioiden tekemien lisäeläkeratkaisujen huomattavaan kallistumiseen on eläkeiän nousu sekä palkkojen normaali nousu. Tämä on harmillinen tilanne, mutta ongelman ratkaisemiseksi ei ole muuta vaihtoehtoa. Vastaava ongelma oli muutama vuosi sitten Suomen metsäkeskuksella, jonka ratkaisuksi Suomen metsäkeskuksen määrärahaa nostettiin kattamaan lisäeläkkeistä syntyneet kustannukset.